

Redactioneel

111 De invloed van het EVRM op de letselschadepraktijk

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is op 4 november 1950 te Rome kort na de oprichting van de Raad van Europa tot stand gekomen¹, in navolging van de in 1948 opgestelde Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Op 4 november 2010 bestond het EVRM dus 60 jaar.

Het EVRM is geen verdrag van de Europese Unie. Alle EU-lidstaten zijn wel aangesloten bij het EVRM omdat deze landen lid zijn van beide organisaties: zowel van de EU als van de Raad van Europa. Een belangrijke ontwikkeling op dit punt mag niet onvermeld blijven, namelijk het op 1 december 2009 inwerking getreden Verdrag van Lissabon. Dit verdrag heeft de weg vrijgemaakt voor de toetreding van de EU tot het EVRM. Dit heeft ingrijpende gevolgen voor de EU, want na toetreding kunnen EU-burgers klachten over het handelen van EU-instellingen voorleggen aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Op 7 juli 2010 zijn de onderhandelingen over de toetreding begonnen.

De invloed van het EVRM voor de Europese burger en in het bijzonder de Nederlandse burger is groot en wordt dus alleen maar groter. Ook voor de letselschadepraktijk is het EVRM van grote invloed, zij het dat de mogelijkheden die het EVRM biedt nog lang niet ten volle worden benut door de (belangenbehartigers van) partijen die optreden bij de afwikkeling van letselschade. Letsel & Schade wil met dit themanummer aandacht vragen voor de rol die het EVRM speelt en kan spelen in met name letselschade- en gezondheidsrechtelijke zaken.

Uit de artikelen die zijn opgenomen in dit themanummer blijkt de grote invloed van het EVRM op ons nationale recht, maar ook blijkt daaruit dat het EHRM over het algemeen zorgvuldig te werk gaat. Dat geldt in het bijzonder voor onderwerpen die de nationale soevereiniteit raken. Het door Baudet geschetste beeld in het NRC Handelsblad van 13 november 2010 van het EHRM als

een *allesverslindend monster* wordt daarin allerminst bevestigd.² De artikelen bevestigen eerder hetgeen Peters en Kapper in reactie op de stelling van Baudet hebben opgemerkt:

*“Aan de andere kant gunt het EHRM de nationale wetgever ruimte om grondrechten te interpreteren en toetst die marginaal door de ‘margin of appreciation’. Vooral als het om morele of religieuze kwesties gaat gunt hij de nationale wetgever veel ruimte. Hier slaat Baudet dan ook de plank mis wanneer hij als voorbeelden van machtsusurpatie van het EHRM het recht op leven, op abortus en euthanasie noemt. Juist bij deze kwesties houdt het EHRM rekening met het feit dat daarover in verschillende landen verschillend gedacht wordt.”*³

Er kunnen echter altijd spanningen ontstaan tussen de wensen van de nationale wetgever en de bescherming van grondrechten door het EHRM. Zo weigert de Britse nationale overheid al jaren een arrest uit te voeren van het EHRM, waarin het Hof bepaalt dat de Britse praktijk om gedetineerden hun kiesrecht te ontnemen in strijd is met het EVRM.⁴ Een voorstel van de Britse regering om aan deze praktijk een eind te maken is met overweldigende meerderheid door het Lagerhuis verworpen. Het is de vraag wat het voor de Raad van Europa en het EVRM gaat betekenen als de Britse regering deze motie uit gaat voeren.⁵

Dit gezegd hebbende wil ik stilstaan bij een wetsvoorstel dat een schending dreigt op te leveren voor de toegang tot de rechter en mogelijk een inbreuk op artikel 6 EVRM.⁶ Het gaat om het voorstel om ‘kostendekkende griffierechten’ in te voeren.⁷ Blijkens het voorstel zal dit leiden tot minstens een verdubbeling ten opzichte van de huidige griffierechten en in sommige zaken tegen de overheid tot een verhoging van de griffierechten met een factor twintig. Voor civiele zaken wordt een factor zeven genoemd.⁸

SP-kamerlid Janssen heeft de vraag opgeworpen hoe een dergelijke verhoging van het griffierecht zich verhoudt tot de waarborgen in artikel 6 van het EVRM.⁹ Een

¹ In 1953 is het EVRM in werking getreden.

² T. Baudet, Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vormt een ernstige inbreuk op de democratie, NRC 13 november 2010.

³ J. Peters en L. Kapper, Eurohof beschermt tegen overheid. Maar Nederlandse rechters volgen EHRM veel te slaafs, NRC 15 november 2010.

⁴ EHRM 6 oktober 2005, 74025/01, Hirst t. Verenigd Koninkrijk; zie de Volkskrant van 10 februari 2011, p. 15.

⁵ Zie www.bbc.co.uk/news/uk-politics-12409426 en het redactioneel commentaar in de NRC van 11 februari 2011.

⁶ Zie overigens ook art. 47 EU-grondrechtenhandvest.

⁷ Rapport brede heroverweging, Veiligheid en terrorisme (15), 1 april 2010. Zie www.rijksoverheid.nl.

⁸ Standpunt Raad voor de Rechtspraak over de brede heroverweging (zie: www.rechtspraak.nl).

⁹ 2011Z01378 – Vragen kamerlid Rik Janssen (SP) aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over het voornemen om griffierechten kostendekkend te maken (Ingezonden 26 januari 2011).

terechte vraag, temeer nu de Staatscommissie Grondwet in zijn rapport uit november 2010¹⁰ voorstelt om het recht op een eerlijk proces en toegang tot de rechter, op de wijze zoals vastgelegd in art. 6 EVRM, op te nemen in de Grondwet. Hoe verhoudt dit zich met een zodanige verhoging van het griffierecht dat voor veel rechtzoekenden een financiële drempel wordt opgeworpen voor de toegang tot de rechter?

Het EHRM heeft op grond van art. 6 EVRM geoordeeld dat griffierechten de toegang tot de onafhankelijke rechter niet mogen verhinderen.¹¹ De Hoge Raad heeft in 1992¹² geoordeeld dat niet iedere heffing van griffierecht in strijd is met art. 6 EVRM. Art. 6 EVRM verzet zich blijkens het arrest wel tegen een zodanig hoog bedrag aan griffierecht dat dit bedrag een wezenlijke belemmering vormt voor de toegang tot de rechter. In een 'Wet Mulder-zaak' oordeelde de Hoge Raad in 1995 dat van een dergelijke belemmering sprake was¹³:

“Onverkorte toepassing van het vereiste van zekerheidsstelling als voorwaarde voor de ontvankelijkheid kan in een concreet geval strijd opleveren met het in art. 6, eerste lid, EVRM gearandeerde recht op toegang tot een onafhankelijke rechterlijke instantie, op grond dat de omvang van de gevraagde zekerheidsstelling voor degene die het aangaat, gelet op diens financiële omstandigheden, een zodanige belemmering oplevert dat toepassing van het stelsel van zekerheidsstelling in het concrete geval zou neerkomen op een ontoelaatbare beperking van evenbedoeld in art. 6, eerste lid, EVRM gearandeerde recht.”

In deze zaak ging het om een zekerheidsstelling van f 800,- om in beroep te kunnen bij de kantonrechter

naar aanleiding van opgelegde geldboetes wegens verkeersovertredingen. In een eerdere uitspraak had de Hoge Raad nog geoordeeld dat een zekerheidsstelling van f 150,- nog wel acceptabel was.¹⁴ f 800,- was in dit geval echter te veel.

In het nieuwe griffierechtstelsel zoals dat geldt per 1 januari 2011 leidt niet tijdige betaling van het griffierecht voor de eisende partij tot ontslag van instantie en tot een veroordeling in de proceskosten.¹⁵ Griffierechten vormen derhalve eenzelfde soort 'toegangskaat' tot de onafhankelijke rechtspraak als de hiervoor vermelde zekerheidsstelling bij 'Wet Mulder-zaken'. De voorgestelde forse verhoging van het griffierecht zal met name voor particulieren al snel een zodanige belemmering opleveren voor toegang tot een onafhankelijke rechterlijke instantie dat dat neerkomt op een ontoelaatbare beperking van art. 6 lid 1 EVRM.¹⁶

Laten we echter hopen dat een corrigerende ingreep van de Hoge Raad onder verwijzing naar art. 6 EVRM niet nodig is en onze wetgever tijdig tot het inzicht komt dat met dit voorstel aan de stoelpoten van onze rechtsstaat wordt gezaagd.

De redactie van Letsel & Schade dankt Jessy Emaus¹⁷ en Christa Wijnakker¹⁸ dat zij als gastredacteuren hebben meegewerkt aan de totstandkoming van dit themanummer.

John Roth

¹⁰ www.staatscommissiegrondwet.nl.

¹¹ EHRM 21 februari 1975 (Golder v. UK), Publ.Hof Series A, Vol 18, par. 29.

¹² HR 17 juni 1992, BNB 1992, 277.

¹³ HR 31 januari 1995, NJ 1995, 598.

¹⁴ HR 28 juni 1994, NJ 1994, 657.

¹⁵ R. Hendrikse, Veranderingen griffierechtenstelsel sinds 1 november jl. en per 1 januari a.s., Advocatenblad, 12 november 2010, p. 593.

¹⁶ Zie over de kosten van deskundigen als mogelijke belemmering voor de toegang tot een onafhankelijk rechter C.P.J. Wijnakker, Artikel 6 EVRM: recht op een gefinancierd deskundigenbericht, L&S 2010/1, p. 8-12.

¹⁷ Promovenda aan het Molengraaffinstituut voor privaatrecht te Utrecht.

¹⁸ Advocaat bij Beer Advocaten te Amsterdam.